

Veel kritiek op afschaffen luchtalarm: ‘Niet te rijmen met huidig dreigingsbeeld’

Het kabinet wil de sirenes van het luchtalarm inruilen voor een NL-Alert. Experts zijn uitermate kritisch en de Tweede Kamer riep gisteren het kabinet op de sirenes te behouden.

Anita van Rootselaar
Den Haag

Volgens het ministerie van Justitie en Veiligheid is het bestaande alarm te traag. „Het kan op dit moment niet effectief ingezet worden bij eventuele militaire dreigingen waarbij snelheid van handelen noodzakelijk is, zoals bij een directe dreiging vanuit de lucht”, luidt de toelichting. Het activeren van de palen loopt via de 25 veiligheidsregio’s.

Cyberexperts en deskundigen in crisiscommunicatie wijzen op de robuustheid van de huidige sirene. Daarbij komt dat het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV), dat het onderzoek uitvoerde naar de sirenes in opdracht van het kabinet, niet keek naar hoe groot de kans is dat NL-Alert faalt door een cyberaanval of door defecten. Dat terwijl de overheid zelf steeds waarschuwt voor de toenemende cyberdreiging.

„In elk rapport staat letterlijk: toenemende dreiging op cybergebied vanuit statelijke actoren – lees Rusland en China. De telecomsector is een target dat bij hackers bovenaan het lijstje staat, daar wordt voor gewaarschuwd”, zegt Hugo Vijver, voormalig medewerker van de AIVD en MIVD en senior onderzoeker bij Kenniscentrum Security Intelligence. Kun je dan wel garanderen dat

zo’n netwerk veilig genoeg is om volledig op over te gaan? „Ik zou die garantie niet zo stellig geven.”

Een ander potentieel risico: stroomstoringen. Het bestaande luchtalarm kan in zo’n geval zeven dagen blijven draaien, waar NL-Alert het na maximaal enkele uren begeeft. Het ministerie van Justitie en Veiligheid laat weten dat bij de doorontwikkeling van NL-Alert ‘veel aandacht is voor beveiliging, bijvoorbeeld in het kader van het afweren van een cyberaanval’.

Op stil

Het bereik van NL-Alert, het alarm via het mobieltje, ligt met meer dan 90 procent een stuk hoger dan dat van het luchtalarm (75 procent). Maar: wie de telefoon op ‘stil’ of ‘niet storen’ heeft staan, krijgt geen geluidssignaal bij het ontvangen van een NL-Alert. Dat is in 10 tot 15 procent van de gevallen. En ook niet iedereen heeft de telefoon altijd bij zich.

Het is ook iets dat bijvoorbeeld op scholen een probleem kan

Als mensen steeds vaker een NL-Alert krijgen, zullen ze niet snel erg schrikken

– Wout Broekema, universitair docent

vormen, zegt Vijver, die ook docent is op een basisschool. „Mijn telefoon gaat in een la, die zie ik praktisch de hele dag niet, als ik voor de klas sta. Op middelbare scholen gaat het beleid er steeds meer naartoe dat iedereen de mobiel in een kluisje doet. Al die jongeren hebben urenlang hun telefoon niet. En ook op het werk wordt vaker de telefoon weggelegd. In hoeverre is rekening gehouden met dit soort maatschappelijke bewegingen?”

In veel noodsituaties is snel handelen cruciaal, zegt universitair docent Wout Broekema, gelieerd aan het Crisis Research Center van de Universiteit Leiden. „Juist die eerste fases zijn bij heel veel crises bepalend. Dat kan het verschil zijn tussen leven en dood. Dan wil je dat veel mensen worden bereikt én dat mensen voelen: ik moet snel actie ondernemen.”

Nog een nadeel van NL-Alert: het bereik is onder ouderen lager, vooral omdat zij minder vaak een (geschikte) mobiele telefoon hebben. Daar komt bovenop dat van de 75-plussers ongeveer 20 procent door anderen op de hoogte wordt gebracht van het alert, aanzienlijk minder dan bij alle Nederlanders: 35 procent.

Urgentie-inflatie

Aan het ontbreken van een geluidsmelding als de telefoon op stil staat, wordt gewerkt, laat het ministerie weten. „De overheid onderzoekt de mogelijkheid om de stiltestand van een NL-Alert te doorbreken, zij is hierover in gesprek met Apple en Google.”

Tegelijkertijd dreigt volgens Broekema bij het NL-Alert urgentie-inflatie. „Als NL-Alert steeds frequenter wordt gebruikt – in 2022 in totaal 129 keer in heel Nederland – dan denk ik niet dat mensen nog heel erg schrikken, als ze zo’n bericht krijgen.”

Het zou veel logischer zijn om het bestaande luchtalarm naast NL-Alert te behouden, zegt Vijver. „Gezien het dreigingsbeeld dat we zelf schetsen als overheid is het nu gepast om allebei in stand te houden.”

Politieke afweging

Of het luchtalarm wordt afgeschaft, is uiteindelijk een politieke afweging. Daarbij spelen ook de kosten een rol. Het in stand houden en waar nodig uitbreiden van het huidige luchtalarm kost na 2026 ten minste 160 miljoen euro. Dat staat volgens het ministerie ‘niet in verhouding tot de maatschappelijke kosten en baten’. Maar: ook ontmantelen kost geld, en kan moeilijk worden teruggedraaid. De Tweede Kamer stemde gisteren voor de motie van Joost Eerdmans (JA21) voor behoud van het luchtalarm.

◀ Bij een dreigende situatie kan het even duren voordat de oude sirenes in werking treden. FOTO: ROB ENGELAAR

Rijkdienst Caribisch Nederland

Vacature
Gezaghebber voor het
Openbaar Lichaam Bonaire

Het ambt van Gezaghebber voor het Openbaar Lichaam Bonaire is vacant. De vacature is opnieuw opengesteld op 4 maart 2024. Indien u voor deze functie in aanmerking wenst te komen, wordt u uitgenodigd dit voor 7 april 2024 schriftelijk kenbaar te maken. Meer informatie over de vacature en de tekst van de openstelling is te vinden op www.rijksdienstcn.com/vacatures